

Скрипник Л., здобувач доктора філософії,
Криворізький державний педагогічний університет

КРИТЕРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Головними пріоритетами освітньої діяльності сьогодення є створення інфраструктури інформаційних ресурсів, а саме інформаційно-консультативного середовища з метою забезпечення вільного доступу всіх учасників освітнього процесу до навчального контенту. Актуальною проблемою є організація такого середовища, де студенти та педагоги самостійно зможуть отримувати консультації, здобувати знання, а головне самі будуть прагнути до саморозвитку. Зараз цьому питанню приділяється дуже багато уваги. Але, щоб організувати функціональне та якісне інформаційно-консультативне середовище, необхідно розробити критерії та показники, за якими можна буде оцінювати ефективність його організації та функціонування в закладі професійної освіти.

Питання вдосконалення освітньої діяльності шляхом впровадження сучасних інформаційних технологій, управління інноваційним потенціалом, створенню інформаційно-освітнього та інформаційно-комунікаційного освітнього середовища останнім часом розглядають багато науковців, а саме: Г. Беляєв, В. Биков, В. Грига, В. Кремень, О. Косенко, М. Кадемія та ін. [Биков, 2008]; навчання за допомогою засобів ІКТ досліджували: С. Калашникова, М. Карпенко, С. Семеріков, В. Тихомиров, О. Хмель та ін. [Кислова, Семеріков, Словак, 2014]. Але аналіз джерел показав, що на сьогоднішній день відсутні чітко визначені критерії організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Метою статті є визначення основних критеріїв організації інформаційно-консультативного середовища, обґрунтування їх ролі в функціонуванні інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

. Вивчаючи організацію інформаційно-консультативного середовища в закладі освіти, виникає необхідність оцінки якості та ефективності даного середовища, діагностування відповідних змін. Для цього потрібно, з одного боку, обґрунтоване розуміння *інформаційно-консультативного середовища*, а з іншого – наявність *критеріїв та інструментів* його оцінювання. Зважаючи на те, що застосування ІКТ в освіті є питанням складним, необхідно враховувати різноманітність критеріїв її оцінювання.

Критерій – ознака, на основі якої формується оцінка якості об'єкта, процесу; мірило такої оцінки. Не будучи реально існуючою якістю або властивістю об'єкта, критерій є

ідеальним уявленням суб'єкта оцінювання про те, яким має бути об'єкт в ідеалі; критерій є тим, відносно чого визначається реальний стан об'єкту [Гуревич, Гуржій, Кадемія, 2016].

Отже, критеріями оцінки якості організації інформаційно-консультативного середовища варто вважати ті показники, які допоможуть визначити якість та ефективність функціонування середовища. Спираючись на функціональні характеристики, притаманні середовищам різного типу [Lavrentieva, Horbatiuk, Skripnik та ін., 2021], нами було визначено основні критерії організації інформаційно-консультативного середовища, а саме: системно-структурний, що визначає особливості функціонування інформаційно-консультативного середовища; готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності засобами середовища та рівень задоволеності суб'єктів освітнього процесу. Пропонуємо детальніше схарактеризувати кожен з критеріїв.

Перший критерій *системно-структурний* (від лат. *systema* – «утворення» та *structura* – «побудова, розміщення») організації інформаційно-консультативного середовища охоплює ряд показників, що дозволяють виявити особливості взаємодії суб'єктів освітнього процесу в середовищі. Серед них:

- імерсивність – залученість емоційно-когнітивних структур суб'єктів до середовища через технології віртуальної та доповненої реальності;
- присутність – досвід перебування в середовищі студентів і педагогічного персоналу;
- інтерактивність – участь суб'єктів у змінах і формуванні змісту середовища через обмін інформацією та взаємодію;
- насиченість – ресурсний потенціал середовища, його значущість, обсяг, масштаб та інформативність;
- структурованість – спосіб організації середовища, що охоплює засоби навчання, засоби мережного доступу, підтримки спілкування, консультування, ІКТ різного призначення, інформаційні ресурси, системне апаратно-програмне та організаційно-методичне забезпечення, які орієнтовані на забезпечення потреб учасників освітнього процесу;
- відкритість – ступінь доступності до середовища зовнішніх та внутрішніх споживачів консультаційних послуг;
- інтегрованість – співпраця із різноманітними структурами закладу чи соціальними партнерами, що вможливорює організацію єдиного інформаційно-консультативного середовища задля розширення задач, пов'язаних з розробкою і проєктуванням навчально-методичного забезпечення освітнього процесу;
- адаптованість – відповідність середовища потребам конкретного споживача консультативних послуг або здатність підлаштовуватися під них.

Першочерговим завданням визначаємо створення або приведення у відповідність сайту закладу освіти. Він має забезпечити розширення освітніх можливостей через організацію процесу дистанційної освіти, відображення діяльності здобувачів та педагогів для зовнішніх відвідувачів мережі Інтернет, інформаційної підтримки здобувачів, педагогів та батьків, проведення дистанційних батьківських зборів, семінарів, конкурсів, опитувань тощо. Це також дозволить реалізувати один із головних інструментів, а саме: консультування засобами ІКТ в межах організації інформаційно-консультативного середовища.

Ще однією освітньою інновацією слід вважати освітні хаби. Створення інноваційного хабу на базі закладу освіти необхідно розпочати зі створення електронних навчальних матеріалів та засобів підтримки освітнього процесу, це є найважливішим завданням у досліджуваному аспекті. Створенню електронних бібліотек, *електронних освітніх ресурсів* – засобів навчання, представлених у електронно-цифровій формі й таких, що використовуються з метою забезпечення освітнього процесу. Одним із напрямів діяльності інноваційного хаба мають стати освітні хмарні сховища, де могли б концентруватися інформаційно-освітні ресурси галузі, електронні підручники та довідники, енциклопедії, відеофільми, мультимедійні засоби, засоби тестування та інше, для індивідуальних та колективних форм навчання. Шлях до цих серверів має бути вказаний сайті освітньої установи .

Для належного функціонування інформаційно-консультативного середовища доцільно запроваджувати електронний документообіг. Цей процес необхідно здійснювати послідовно та комплексно – разом із педагогічним колективом закладу за участю всіх посадових осіб та здобувачів. Важливим кроком реалізації цього проєкту є запровадження електронних (цифрових) журналів закладу, звітної документації, розкладу, тобто систем управління навчанням. Перспективами впровадження електронного документообігу в закладі освіти є організація надання широкого спектра послуг в електронному форматі для освітніх установ: прийом заяв, зарахування, надання даних про порядок проведення держатестації та ін. З метою зростання ефективності системи освіти здійснюється запровадження цифрових форм звітності у багатьох освітніх закладах країни [Гаврилюк, 2016].

Наступним критерієм організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти є готовність всіх учасників освітнього процесу до функціонування та використання середовища. Важливим вважаємо не лише створення інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, а й підготовка педагогів, студентів та адміністрації до використання даного середовища саме в освітньому процесі.

Як компоненти готовності суб'єкта до діяльності в інформаційно-консультативному середовищі вбачаємо його ставлення, мотиви, знання про середовище, способи, методи та

технології діяльності в ньому, навички та вміння їх практичного застосування [Скрипник, 2022]. Це, зокрема, такі, як:

– *мотиваційний* компонент охоплює потреби в успішному виконанні поставлених завдань через діяльність у інформаційно-консультативному середовищі, пошук та використання новітніх форм роботи, прагнення до успіху, саморозвитку й самоефективності, а також потреби в підтримці та розвитку педагогічної взаємодії засобами середовища;

– *когнітивний* компонент характеризується системою знань суб'єкта, необхідних для використання інструментів середовища (педагогічні комп'ютерно зорієнтовані технології та технології консультативної діяльності), які забезпечують відповідну практичну діяльність та надання й споживання інформаційних і консультативних послуг;

– *діяльнісний* компонент віддзеркалює сукупність умінь, навичок, сформованих інформаційних компетентностей студентів і методичних компетентностей педагогів, що забезпечують процес взаємодії суб'єкта з консультантом, завдяки чому вони досягають свідомо поставленої мети, отримуючи інформаційно-консультаційну послугу.

Отже, *готовність педагогічного персоналу та студентів до консультаційної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ* забезпечить оновлення вимог до педагога та його кваліфікації, що стосуються не лише оволодіння сучасним змістом та методами навчання й виховання, а й усвідомленням нового місця та ролей (тьютора, модератора, фасилітатора, едвайзера) і стандартів професійної педагогічної діяльності.

Третій критерій – це рівень задоволеності організацією інформаційно-консультативного середовища, що має суміжні грані з успішністю та розглядається як інтегральна оцінка досягнутого результату користувачів середовища та всіх учасників освітнього процесу.

Для об'єктивної оцінки нами запропоновано класифікацію рівнів задоволеності суб'єктами освітнього процесу організацією інформаційно-консультативного середовища, що враховують особливості і можливості реалізації консультування засобами ІКТ, умови ефективності функціонування середовища та спираються на досвід навчання та викладання. Визначеними показниками задоволеності організації даного середовища є: задоволеність можливостями середовища; формами організації інформації; матеріально-технічним забезпеченням; навчальним контентом; способами представлення навчального матеріалу; організацією консультативної діяльності; компетентністю викладачів, консультантів; організацією освітнього процесу.

Вияв показників задоволеності організацією інформаційно-консультативного середовища закладу, вважаємо за доцільне фіксувати відповідно до таких шкал: повністю

задоволений (9-10 балів), задоволений (7-8 балів), частково задоволений (5-6 балів), незадоволений (менше 5 балів). Отримані за цим критерієм дані щодо організації інформаційно-консультативного середовища можуть слугувати підставою для корекції його окремих структурних компонентів.

Отже, визначення основних критеріїв оцінки інформаційно-консультативного закладу освіти є дуже важливим, адже тільки володіючи даними оцінки можна буде покращувати ефективність самого середовища та підвищувати рівень задоволеності його функціонування користувачами. Сфера консалтингової діяльності в Україні, а саме створення інформаційно-консультативних середовищ, стрімко розширюється до професійного рівня та все більш використовується в освіті. Однак, аналіз практики використання дозволяє зробити висновок щодо необхідності більш широкого вивчення досвіду організації консультативних середовищ, що забезпечить можливість закладам освіти підвищувати свій рейтинг на ринку освітніх послуг. У розробці цієї проблеми вбачаємо *подальший напрям своїх досліджень*.

Список використаних джерел:

1. Биков, В.Ю. (2008). Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка.
2. Кислова, М.А., Семеріков, С.О., Словак, К.І. (2014). Розвиток мобільного навчального середовища як проблема теорії і методики використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Інформаційні технології і засоби навчання, 4 (42), 1-19.
3. Гуревич, Р.С., Гуржій, А.М., Кадемія, М.Ю. (2016). Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті: монографія. Вінниця: ТОВ Нілан.
4. Lavrentieva, O., Horbatiuk, R., Skripnik, L., Kuchma, O., Penia, V., Pahuta, M. (2021). Theoretical and methodological bases of designing the educational institution information and consulting environment. Journal of Physics: Conference Series, 2021. Vol. 1840. AN. 012060. DOI: 10.1088/1742-6596/1840/1/012060
5. Гаврилюк, В.Ю. (2016). Створення та функціонування інформаційно-освітнього середовища сучасного позашкільного навчального закладу: методичний посібник. Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти».
6. Скрипник, Л. (2022). Готовність педагогічного персоналу та студентів закладу професійної освіти до консультаційної діяльності засобами сучасних ІКТ. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітньої трансформації: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.). Глухів: ГНПУ ім. О.Довженка, 251-254.